

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtute Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

Sectio I. Vtrum infidelitas aliquando sine peccato infidelitatis contingat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

re si ex hoc otiretur promissio specialis circa fidem retinendam, eadem esset circa alia peccata mortalia vitanda; quod tamen nemo admittit.

105

Denique dixi etiam eodem loco, facilius posse inueniri specialem hanc malitiam in Apostasia, quatenus Apostata recedit à subiectione, & obedientia, quam ex baptismo suscepto debet Ecclesiæ, & summo Pontifici, cum subditus per baptismum factus est, à qua obedientia, & subiectione recedit transiens ad aliam sectam. Hæc tamen malitia imprimis non est vniuersaliter communis omni Apostasie latius acceptæ: nam Catholicus transiens ad aliquam hæresim peculiarem, quæ non negaret supremam Pontificis potestatem, non contraheret hanc malitiam, & tamen esset Apostata à fide per baptismum suscepta; sumptio saltem *Apostata* nomine in minus stricta significatione, & prout diximus supra, omnes hæreticos posse non improprie vocari Apostatas. Deinde Cathecumenus, qui à fide suscepta rediret ad Iudaismum, vel Paganismum, posset etiam vocari Apostata in minus stricta significatione, ut supra etiam concessimus: & in eo non inueniretur hæc specialis malitia, cum adhuc non contraxisset subiectionem, & debitum obedientiæ respectu Ecclesiæ, & Pontificis, saltem debito proximo, quod contrahitur in baptismo, licet haberet debitum aliquod remotum, quatenus haberet debitum suscipiendi baptismum, quo suscepto contraheret debitum proximum, & fieret subditus Ecclesiæ. Denique quidquid de hoc sit, certum est ex supra dictis, hanc specialem malitiam, non esse explicandam in confessione, nisi quatenus explicatur qualitas sectæ, ad quam post baptismum transit; qua explicata, iam eo ipso confessio constat, negatam esse obedientiam Pontifici debitam, quam sectatores illius sectæ communiter negant cum nulla sit hodie secta, quæ non includat schisma, & neget obedientiam Romano Pontifici: si tamen aliquis in specialem aliquam hæresim incidisset, ab obedientia Pontificis extrahentem, deberet hanc circumstantiam in confessione explicare, nec sufficeret dicere, se admisisse assensum aliquem contra fidem, quia per hoc non explicaretur violatio subiectionis debite Ecclesiæ, & Pontifici; sicut propter eandem rationem dixi *disp. illa 16. de penitent. n. 292.* debere explicari qualitatem sectæ, ad quam aliquis transit propter diuersa alia peccata, quæ singulæ sectæ asserre, & proficere solent, contra alias virtutes specie diuersas, licet in ratione infidelitatis non habeant differentiam specificam.

DISPUTATIO XIX.

De infidelitate Paganismi, & Iudaismi, quæ reperitur in non baptizatis.

SECTIO I. *Utrum infidelitas aliquando sine peccato infidelitatis contingat.*

II. *De potestate Ecclesiæ in infideles non baptizatos, quæ, & quanta illa sit.*

III. *An infideles non baptizati possint retinere potestatem, vel iurisdictionem supra fideles, & an possint ea potestate privari.*

E Paganis, & Iudeis baptizatis nihil speciale dicendum est, cum in foro Ecclesiæ, æquiparentur hæreticis, quoad omnes penas, ut diximus *disp. præcedenti sect. vltima*, atque ideo cum hæreticis solent computari in omnibus odiolis. Vnde prohibitio etiam matrimonij, cum infidelibus quoad impedimentum dirimens non habet locum in matrimonio cum Iudæo, vel Pagano baptizato, sed cum non baptizato. Prohibito autem coniugandi, & conuersandi cum Iudæis, an intelligatur etiam respectu Christiani Apostatæ, quod Iudaismum transiit, videbimus infra, agentes de hac prohibitionem, *disp. 24. sect. 4.* ubi de communicatione in vniuersum cum infidelibus sermo rebit. Nunc ergo pauca aliqua tractanda erunt, quæ ad hos simplices infideles non baptizatos pertinere possunt.

SECTIO I.

Utrum infidelitas aliquando sine peccato infidelitatis contingat.

Infidelitas dupliciter sumi potest: primo ut inuoluit vitium, & malitiam, ac oppositionem contra præceptum fidei, & in hoc sensu certum est, non posse esse sine peccato, sicut nec homicidium, aut perurium si formaliter consideretur: nam licet possit contingere occisio priuata auctoritate, & sine exultatione inculpata tutela, & tamen sine peccato saltem graui, vel propter inaduertentiam, vel propter ignorantiam inuincibilem: tunc tamen non erit proprie, & formaliter homicidium, quia non habet malitiam formalem iniustitiæ, quam homicidium essentialiter inuoluit: sic ergo hæresis non potest contingere sine peccato graui, quia hoc nomen significat errorem contra fidem cum pertinacia culpabilis quod idem dici potest de infidelitate, si formaliter, & strictè accipiatur. Nunc ergo non loquimur de infidelitate in hoc sensu, sed magis absolute, propter secundum modum nostrum concipiendi indifferens est ad culpam, & ad carentiam culpæ: & quærimus, an error contra fidem nostram contingere possit solum materialiter, & absque malitia formali infidelitatis. Nec etiam est dubium de vno, vel altero errore contra vnam, vel alteram veritatem nostræ fidei: nam eiusmodi errores etiam in Catholicis, non solum impunitis, & rusticis, sed aliquando etiam peritis, & doctis inueniuntur absque culpa. Sed quæstio est de errore

nec ex revelatione diuina credantur per fidem, nec etiam aliunde cognoscantur, v.g. vt sine culpa aliquis ignoret esse vnum Deum, qui providentiam habeat rerum humanarum, & primum, sup-
pliciumque statuat bene, vel male operantibus; animam esse immortalem, & alia huiusmodi, quæ independentes à revelatione diuina, & solo natura lumine cognosci possunt. Secundus sensus est; An possit sine culpa ignorari reuelatio Dei, de his obiectis, quæ reuelatione ignorata, credi non possunt per fidem, licet aliunde cognoscantur, quæ cognitio non sufficit ad salutem, quæ sine fide obtineri non potest. Prior autem sensus non pertinet ad hunc locum, sed tractari solet in prima secunda ubi agitur de ignorantia; & ibi queritur, an possit dari ignorantia inculpabilis circa ea, quæ sunt de iure naturæ. Et omnes ferè concedunt posse saltem pro aliquo tempore dari circa aliqua ex iis obiectis, non solum quæ obscuriora sunt, vt de prohibitione vsuræ, de malitia mendacii ex causa prolatis, de malitia simplicis fornicationis, de pluralitate vxorum prohibita, & similibus; sed etiam circa obiecta alia clariora; vt de vindicta non sumenda propria auctoritate, & de aliis ad Deum pertinentibus, vt faceret Suarez *diff. 17. sect. 2. num. 7.* Coninch *diff. 18. dub. 2. num. 12.* Vasquez & alij, quos refert, & sequitur Thomas Sanchez *lib. 1. in decal. cap. 16. num. 33.* qui affert in exemplum pollutionem voluntariam, cuius malitiam aliqui præsertim pueri, qui aliunde peccare possunt, inuincibiliter ignorant. Alia verò obiecta clarissima sunt, quæ ignorari non possunt, vt malitia homicidij sine causa commissi, debere parentes honorari, quod tibi non vis alteri non esse faciendum, & his similia. An verò circa Dei existentiam, & eius providentiam dari possit aliquando ignorantia inculpabilis, non est huius loci vt dixi; nunc enim solum agimus de peccatis contra fidem: illa autem ignorantia, si daretur in homine, qui nullam notitiam, vel suspensionem habuit de diuina reuelatione, etiam si esset peccatum; non tamen esset contra fidem, sed contra obligationem naturalem cognoscendi Deum ex creaturis, & eius effectibus.

3 Posterior ergo solus sensus est, qui pertinet ad hunc locum, an scilicet ignorantia nostræ fidei, vel totius, vel eius partis, quæ necessaria est ad salutem, quatenus per fidem nosci possunt, contingat sine graui peccato. Suppono autem, inter ipsos fideles posse aliquando reperiri ignorantiam inculpabilem, non solum aliarum rerum fidei, sed etiam illarum, quarum fides explicita est necessaria ex præcepto, vt cum aliis fatentur Suarez *diff. 15. sect. 1. num. 10.* Hurtado *diff. 65. sect. 2. §. 10.* Vasquez, Azor, Nauarrus, & alij multi, quos affert & sequitur Sanchez *lib. 2. in decal. cap. 3. num. 20.* addens, non raro, sed frequenter eam ignorantiam inculpabilem contingere. Difficultatis esse potest, an contingat etiam hæc ignorantia, seu omisso fidei explicitæ inter fideles, inculpabilis, circa ea, quorum fides explicita necessaria est, necessitate medij, quale est, Deum vnum esse, & remuneratorem, & in satis communi sententia, Trinitas personarum, & incarnatio.

4 Negant à fortiori omnes ij, qui eam ignorantiam inculpabilem etiam in infidelibus non concedunt, quos postea referemus. Sed specialiter inter fideles dari non posse dicunt Gabriel, in 3. *diff. 25. art. 2. post. 5. conclus.* Durandus *ibid. q. 1. num. 9.* quos sequitur Eman. Roderic. 1. *tom. sum-*

ma *cap. 88. num. 4.* & Lorca *hic diff. 34. & in 1. 2. sect. 4. diff. 30.* Alij tamen eam ignorantiam inculpabilem admittere videntur, loquuntur enim vniuersaliter de articulis nostræ fidei: ita loquitur Sanchez *dicto lib. 2. in decal. cap. 3. num. 20.* vbi vniuersaliter loqui videtur de ignorantia etiam circa necessaria necessitate medij: nam postea *num. 23.* dicit instruendos esse eos rusticos in articulo mortis à Confessario circa Trinitatem, & Incarnationem, quorum fides explicita est necessaria necessitate medij: quorum rusticorum ignorantiam, *num. 21.* cum Azorio dixerat esse sæpe inuincibilem. Eodem modo loquitur Coninch *diff. 4. dub. 1. n. 231. & 233.* Clarius id docet Castro Palao 1. *tom. tract. 4. diff. 1. puncto 11. n. 5.* Addit tamen, eam ignorantiam inuincibilem circa necessaria necessitate medij, raro inter fideles contingere: loquitur autem non de fide explicita Trinitatis, vel Incarnationis (hanc enim superius *puncto 9. n. 7.* dixerat, non esse medium necessarium) sed de ignorantia circa fidem Dei potentis remittere peccata, & gratiam, gloriamque concedere, quam dicit esse necessariam necessitate medij.

Ego distinguendum puto iuxta id, quod dixi *supra, diff. 12. sect. 4. & seqq. vbi* de iis obiectis, quorum fides explicita est necessaria necessitate medij, & dixi, aliquorum obiectorum fidem esse necessariam, omni moda necessitate medij, aliorum verò solum esse per se loquendo, per accidens tamen posse aliquando sufficere fidem implicitam, vel in voto, quod de fide explicita Trinitatis, & Incarnationis dixi esse probabile.

Quo supposito, si sermo sit de fide Dei remuneratoris, facile concedo cum prima sententia non dari inter fideles ignorantiam inuincibilem de his articulis: si verò sermo sit de fide explicita Trinitatis, & Incarnationis, concedo cum auctoribus secunde sententiae, posse inter fideles reperiri aliquando ignorantiam inuincibilem de iis obiectis. Pro quo aduerto, dubium propositum debere intelligi, de homine fideli non solum materialiter, (vt ita dicam) sed formaliter. Potest enim contingere puerum aliquem baptizatum in infantia, & habentem habitum fidei infusæ, enutriti postea apud infideles. De quo puero, quod attinet ad hoc punctum, idem dicendum erit, quod dicitur de infidelibus non baptizatis, in quibus si

iam ignorantia non sit omnino inculpabilis, sed culpabilis.

6 Hoc ergo supposito, probari potest facile nostra conclusio: nam qui non solum habet habitum fidei infusum, in baptismo, sed etiam apud fideles enutritur, & cum illis formaliter ut fideles sunt conuersatur, non potest ignorare illa potissima capita nostræ religionis, per quæ fides nostra potissimum distinguitur ab infidelitate Paganismi, & Iudaismi, alioquin falsò supponitur, quòd sit nutritus apud fideles, ut fideles sunt: non potest ergo ignorare, Deum vnum esse, & remuneratorem, & Christum venisse, alioquin non differret à Pagano, vel Iudæo. Posset quidem aliquando inuincibiliter ignorare incarnationem Verbi, & Trinitatem personarum in vna essentia: sed tamen non potest, non habere aliquam notitiam de Christo non solum promissò; sed iam dato: præscindendo ab eo, quod Christus sit Deus, vel Filius potius, quàm alia persona Trinitatis; alioquin eius notitia minor esset, vel cerè non maior, quàm notitia Iudæi. Si ergo apud Christianos nutritus est, & cum illis conuersatus, pro ut fideles sunt, non potest inuincibiliter carere fide eorum obiectorum, quæ necessaria sunt necessitate medijs. Si autem non est nutritus apud fideles, ut fideles sunt, eadem erit ratio de illo, ac de alijs infidelibus, de quibus nunc dicemus.

7 Restat ergo difficultas de infidelibus non baptizatis, Paganis, vel Iudæis; An infidelitas, qua doctrinam nostræ fidei non credunt, possit in illis aliquando peccato infidelitatis excusari. Iam vè dixi supra, me non agere nunc de illa alia questione, an possint inuincibiliter omnino ignorari ea etiam obiecta fidei, quæ lumine naturæ cognosci possunt, ita ut nec etiam lumine naturæ cognoscantur, sed solum an possint inuincibiliter ignorari; quatenus à fide proponuntur, & pertinent ad fidem. In quo puncto est sententia aliquorum, qui id in vniuersum negarunt: ita Adriani quod lib. 4. art. 1. Gabriel in 2. distinct. 22. quest. 2. art. 3. dub. 1. Altiſſiodor. Guillelmus Parisien. Alexand. Bonauentura, Gerson, Syluester, Corduba, & Alphonsus à Castro, quos refert Suarez disp. 17. sect. 1. m. 2. quorum aliqui concedunt, posse pro aliquo breui tempore infidelitatem in iis à peccato excusari, non tamen pro toto vitæ tempore. Alij etiam pro breui tempore id negant.

8 Solet hæc sententia probari ex illo vulgari axiomate, *famenti quod in se est, Deus non denegat gratiam*. Ex quo sic arguitur, quia vel ille homo perueniens ad vsum rationis facit, quod est in se, & operatur id, quod per lumen naturæ rectum iudicat, vel non facit. Si facit Deus non denegabit gratiam, sed per se, vel per alios eum illuminabit circa res fidei, cui fidei propositæ si resistat, iam infidelitas non erit inculpabilis: si vè non facit, quod in se est, & non operatur rectum, quod lumine naturæ cognoscit, iam in hoc ipso peccat, & in penam huius peccati iuste carebit lumine fidei, quod suo peccato impediuit, & per consequens infidelitas illius non erit inculpabilis, & inuincibilis, cum proueniat ex impedimento culpabili, quod apposuit peccando, & quod impedimentum tenebatur non apponere.

9 Cæterum si alia argumenta pro illa sententia non afferrentur, facile possemus dicere, quæstionem hanc esse de nomine, & quoad rem ipsam eos auctores nò dissidere ab alijs, quos referemus:

omnes enim faciliè concedent, infidelitatem in eo homine prouenire ex eius culpa, non tamen prouenire ex peccato infidelitatis, nec propriam infidelitatis malitiam, & culpam in eo homine reperiri. Omnes enim aduertunt, non esse idem, quòd ignorantia aliqua oriatur ex culpa, & quòd sit ignorantia culpabilis, & vincibilis. Nam si aliquis omnino ignarus obligationis ieiunandi crastina die, vel inquirendi de illa obligatione, hodie omittat audire missam debitam ex præcepto, quia si audiuiſſet, admonitus ibi fuisset de ieiunio crastino, tunc ignorantia ieiunij oritur quidem ex peccato Missæ non auditæ non tamen dicitur ignorantia culpabilis, nec ille homo peccat contra præceptum ieiunij, sed solum contra præceptum Missæ. Non potest enim peccare contra præceptum aliquod, qui nullam peccati contra præceptum habuit talis præcepti. Vnde erit omnino quæstio de nomine, an ignorantia illa sit culpabilis: si enim culpabilis dicatur, quæ ex culpa utcumque procedit, omnes admittent esse culpabilem: si autem hoc nomine intelligatur illa sola ignorantia, quam ex præcepto debetam tollere, & quam non expellendo peccat contra præceptum illius virtutis, cui talis ignorantia aduersatur; tunc cerè non diceretur culpabilis, quando tale præceptum in mentem non venit, & hoc solum intelligimus communiter nomine ignorantie culpabilis, vel vincibilis. Quod enim potuerit homo non peccando in alijs materijs non impedire notitiam fidei, quæ ei data fuisset, non sufficit, ut dicatur simpliciter potuisse vincere, & expellere eam ignorantiam: sic non dicitur potuisse inuenire thesaurum, quicunque potuit fodere in loco, ubi erat, si tamen id omnino ignorabat: nec imputatur ei, quòd non inueniret, si omnino nesciebat medium illud deferuire ad eum finem. Sic ergo infideli peccanti in alijs materijs, non imputatur ad culpam infidelitatis, vel ignorantie fidei, si omnino nesciebat obseruantijs aliorum præceptorum esse medium, ad illam ignorantiam expellendam: nec in hoc potest esse controversia, nisi de solis vocibus.

Communis ergo iam Theologorum sensus

Patrum, ex quibus sanctus Augustinus clarissime id docuit tract. 89. in Ioan. his verbis. *Ad hoc inquisita pro meo capto, Domino donante, respondebo, habere illos excusationem, non de omni peccato suo, sed de hoc peccato, quod in Christum non crediderunt, ad quos non venit, & quibus non est loquutus: sed non in eo sunt numero hi, ad quos in discipulis venit, & quibus per discipulos est loquutus: eodem modo loquitur idem Augustinus epist. 115. ad Sixtum, & lib. questionum veteris, & noui testamenti quæst. 67. vel quicumque auditor est illius libri, & sanctus Clemens Papa epist. 3. & alij.*

Ratio verò est clara, quia non potest refundere malitiam, & culpam id quod omnino ignoratur: si ergo aliquis ignorat omnino reuelationem Dei, de doctrina nostræ fidei, nec id ei vnquam in mentem venit, nec quidquam ab aliquo audiuit, non potest ei carentia fidei ad culpam imputari. Erit quidem carentia illa effectus, & pœna aliorum peccatorum, quorum malitia eis imputabitur, quia eorum malitiam agnouerunt, & debuerunt eam fugere. Quod verò iis peccatis impediretur notitia veræ fidei, nec cognouerunt, nec suspicati sunt, quare malitia contra præceptum fidei imputari eis non debet. Porro multos eiusmodi inter infideles eperiri experientia quotidiana clarissime testatur; apparentibus in dies prouinciis, & regnis innumeris, nec de nomine antea notis Geographis, vel scriptoribus antiquis, in quibus Euangelij, vel fidei nostræ nomen auditum non est, nec de illis cogitare potuerunt, vel ad eius inquisitionem animum applicare. Et quidem, si cetera deessent, sufficeret quod hoc ipso anno, quo hæc scribimus publica Patrum nostræ Societatis, tanquam ocularorum testium, narratione Europa tota non sine ingenti admiratione didicit; qui nimirum Patres non sine fociorum, & militum subsidio, magnum illud Amazonum flumen nemini huc vsque peritum, à primo suo initio, vsque ad Oceanum feliciter nauigantur longitudine 4000 milium, latum verò antequam in Oceanum intret 240. millibus: ex utraque parte prouinciæ apparent vltra 150. suo singule idiome variae, & incolis absque numero plenæ, ita ut circuitus huius quasi noui orbis nouissime apparentis, sit fere 12000. miliarium Italarum. In hac autem vastissima orbis plaga nullum profusus Euangelij prædicati vestigium apparet, sed docilitas, & aptitudo ad recipiendam facile fidem, quam huc vsque penitus ignorarunt.

Contra hanc communem doctrinam, argui solet, primò ex illis verbis Pauli ad Romanos. 10. *In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terra, verba eorum:* quæ verba Paulus desumpsit ex psalm. 108. & applicuit Apostolorum prædicationi, quam videtur supponere notam fuisse iam omnibus gentilibus, quæ inexcusabiles ideo essent, si non crederent. Aliqui tamen volunt, ea verba non intelligi de prædicatione facta per Apostolos, sed de notitia Dei accepta ex creaturis quarum voces à nemine non audiuntur: in quo sensu videntur à Dauide prolata, cuius sensum retinere debuit Apostolus, ne argumentum ex psalmo acceptum esset omnino inefficax: quam expositionem tuetur Vasquez 1. parte disp. 97. cap. 5. & alij, quos refert Suarez dicta disp. 17. sect. 1. num. 12. Ipse tamen Suarez cum communi Doctorum putat, debere verba Apostoli, de præ-

Card. de Lugo de virtute fidei diuina.

dicatione Euangelij intelligi; de quo diximus etiam supra disputatione 12. sect. 3. & videtur colligi ex verbis precedentibus, in quibus agitur de fide per auditum concepta, de qua dicitur: *ergo fides ex auditu:* cui opponi poterat, quod gentes non audissent fidem, & ideo excusabiles essent. Ad hoc autem Apostolus respondet, auditam iam fuisse: *nunquid non audierunt?* quod confirmat verbis illis; *in omnem terram exiuit sonus eorum* & c. quæ vel potuerunt à Paulo per accommodationem, vel allegoricè de Apostolis intelligi, vel etiam in sensu litterali: cum possit idem locus scripturæ duplicem litteralem sensum habere ut notatur Tolerus, & alij apud Suarez ibi.

Alij volunt, Paulum prophetice loquutum de prædicatione Euangelij futura per totum orbem, quamuis nondum eo tempore impleta esset, & more prophetico explicasse futurum per verba præterita. Quem sensum approbant Salmeron ibi tom. 13. disp. 34. & Pererius in eum locum disp. 4. Quam tamen explicationem alij reiciunt, quos sequitur Hortado dicta disp. 65. §. 13. & sequentibus: primò quia in eo sensu argumentum Pauli inefficax esset, ut probaret, inexcusabiles esse non credentes Euangelio. Secundo, quia idem Paulus de progressu fidei præfenti in toto orbe videtur loqui ad Coloss. 1. dicens: *verbum Dei in vniuerso mundo fructificat, & crescit sicut in vobis:* & clarius ad Roman. 1. *quia fides vestra, inquit, annuntiatur in vniuerso mundo.* Quare alij putant, Apostolum per hyperbolem loquutum; quod tamen non placet Chrysostomo, Theodoro, Oecumeno, & aliis apud Hortadum. Alij totius orbis, nomine dicunt intelligi orbem Romanum; hoc est, prouincias Romano imperio subditas, sicut, & illud Lucæ 2. *exiit edictum à Casare Augusto, ut describeretur vniuersus orbis;* de solo Romano imperio intelligi debet, quod Romani orbem solebant appellare: in quo etiam sensu S. Leo Papa ser

quia abscondi non potest. Respondeo in primo loco Augustinum non dicere, quod in infideles ob illud infidelitatis peccatum ardebunt sempiterno igne, sed non liberare eos ignorantiam inculpabilem fidei ab igne illo aeterno, quem scilicet ob alia peccata sustinebunt, ut dixerat clarè in loco à nobis superius adducto. Quod attinet ad secundum locum, ego non inuenio verba illa, quæ Suarez affert, *vbi supra numero 4. ex Augustino epist. 180. in illa epistola; inuenio quidem in epist. 166. post medium hæc verba: vbi agnouimus Christum in eo, quod scriptum est, & ipse tãquam sponsus procedens de thalamo suo, exultauit ut gigas, ad curandam viam; ibi agnouimus, & Ecclesiam in eo, quod paulo superius dicitur: in omnem terram exiit sonus eorum & in fines orbis terræ verba eorum: in Sole posuit tabernaculum suum: Ipsa est Ecclesia in Sole posita, hoc est, in manifestatione omnibus notæ, usque ad terminos terræ. Inuenio etiam in indice operum Augustini, verbo Ecclesia, hæc verba. Ecclesia ciuitas in summitate montis, quæ citantur quidem ex tom. 2. (qui est tomus epistolarum) sed in omnibus editionibus Parisiensibus antiquis, & nouis relictus fuit vacuus numerus pagina, quia fortasse non fuerunt inuenta postea ea verba in Augustino, in editione verò antiquiori, & minori Veneti anni 1584. citatur quidem numerus folij, sed ibi non inueniuntur talia verba: si tamen ea verba in Augustino inueniantur, responderi potest facile cum Suarez ibi, Augustinum loqui de hæreticis contendentibus veram Ecclesiam apud se reperiri: vel saltem non constare, quod sit apud nos: contra quos meritò dicitur, per se loquendo, non licere ignorantiam veræ Ecclesiæ prætere, quia tot signis, & notis deprehendi potest, ut eam inquirentibus non possit abscondi; sed ex variis signis manifestissime deprehendatur: cum hoc tamen stare potest, quod per accidens aliqui rustici, & imperiti etiam apud hæreticos, qui eas notas, & signa discernere non valent, inuincibiliter veram Ecclesiam ignorent, quia vel non dubitarunt, vel non poterunt dubium vincere, & multò magis apud Gentiles, & Paganos, qui nec Ecclesiæ nomen audierunt, nec cogitationem habuerunt de ea inquirenda.*

16
Obiectio 3.

Tertio argui solet, & obici ex S. Prospero lib. 2. de vocatione gentium cap. 5. & 6. dicente: qui de quibuscunque nationibus, quibuslibet temporibus, Deo placuerunt spiritu gratia fuisse discretos: quæ etsi parior antea, atque occultior fuit, nullis tamen sæculis se negauit. Hæc tamen, & similia verba, quæ aliquando apud Patres occurrunt, non significant omnibus, & singulis datam fuisse noticiam fidei, aut obligationis eam inquirendi: sed datam fuisse noticiam saltem per creaturas de Deo, vel certè de obligatione circa legem naturalem, cui si satisfacerent, quantum cum diuina gratia poterant, nec suis peccatis obicem apposuerunt, fuissent amplius illuminati ad veram fidem, vel amplectendam, vel certè inquirendam. Hunc autem fuisse Prosperi sensum constat ex ipsius verbis capite 4. vbi lumen illud reducit ad noticiam Creatoris, ex ipsis creaturis ortam, quo lumine potuissent benè uti, si voluissent.

17
Obiectio 4.

Quarto argui solet ratione, quia Deus singulis adultis prouidit media omnia necessaria ad salutem, & ideo singuli salui esse possunt: alio-

quin si non possunt, non apparet, quomodo Deus velit ex se omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, cum non prouideat eis media necessaria ad salutem: fides enim vera, & notitia illius est medium maxime necessarium, sine quo nullus ad salutem consequi potest. Respondeo omnibus prouidisse media necessaria ad salutem, etiam iis, qui fidei noticiam carere, quatenus etiam illis, ut diximus, communicat noticiam aliquam, vel Dei ex creaturis, vel saltem recti, & honesti, atque inhonesti iuxta legem naturæ, quæ notitia, si benè vtantur, peruenient vel ad veram fidem, vel ad eius noticiam talem, ut possint eam vel amplecti, vel querere, & inuenire. Vnde ortum est axioma illud commune: Facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam.

De vero autem sensu illius axiomatis est controversia inter Theologos recentiores: quidam enim volunt intelligi, de homine faciente quod in se est, ex viribus gratiæ, non ex viribus naturæ: tamen ut sensus sit, facienti quod potest, cum non in se, sed in se habet gratiam, non denegari alia auxilia gratiæ: Deus enim neminem deserit, nisi prius ipse deseratur: ita P. Valquez 1. part. disp. 89. cap. 5. & disp. 91. cap. 10. & 11. & 1. 2. disp. 199. cap. 2. qui addit illam propositionem intellectam de faciente, te quod in se est, ex viribus naturæ, pertinere ad errorem Massiliensium. Alij tamen multi illud axioma intelligunt, ut sonat, de faciente quod in se est ex viribus naturæ: ita Molina in Concord. quæst. 1. 4. art. 13. disp. 6. membr. 5. & disp. 10. & quæst. 2. 3. disp. 3. Altissiodor. lib. 3. Summa. tract. 2. quæst. 5. Alen. 3. part. quæst. 69. membr. 5. art. 3. Albertus in 2. disp. 28. art. 1. ad 4. Richard. ibi. quæst. 2. Sotus in 4. disp. 1

est de auxiliis, quæ dantur à Deo intuitu orationis præcedentis, & sine quibus auxiliis homo prius non poterat moraliter præstare ea, quæ jubebantur: poterat tamen moraliter petere: si autem petit, impetrat vires morales ad faciendum, quæ prius non poterat.

10
Secundus sensus est, hominem facientē, quod moraliter potest, exercendo actus naturales, quibus legem obseruet, quantum moraliter potest, accipere semper vires, siue naturales, siue supernaturales, quibus moraliter possit facere ea omnia quæ sub mortali tunc tenetur facere, & prius non poterat moraliter facere: non tamen ita, ut illa auxilia dentur intuitu eorum operum naturalium, quasi meritum, saltem de congruo, sed quia per illa opera remouetur obex ad accipiendas eas vires & auxilia, Deus enim pro sua benignitate, & ex Christi Redemptoris meritis, voluit omnibus hominibus in vniuersum, dum sunt in hac vita, dare auxilium, seu vires, non solum quibus physicæ, sed etiam quibus moraliter possint præstare ea, quæ ab ipsis eo modo exiguntur, dummodo per ipsos non ster, quatenus opponunt obicem, quo impediunt illas vires morales: Deus enim neminem deserit, nisi prius ab ipso deseratur; deseret autem illum, quem relinqueret cum sola potentia physica ad seruandum præceptum graue, quæ tamen potentia semper, & infallibiliter necessitate morali affert secum violationem præcepti: itaque si homini occurrit seruandum præceptum castitatis v. g. habet vires, & auxilia, quibus vel possit moraliter velle seruare castitatem, vel saltem possit relinquere aliquam occasionem, vel auertere cogitationem, vel apponere alia media, ad obtinendas eas vires. Quod si nolit apponere illa media, non mirum, quod aliquando moneatur cum sola potentia physica ad castitatem: nam enim habebat potentiam moralem mediatam, seu remotam, & per ipsum sterit, quod non habuerit etiam immediatam, & proximam. Quod si apponit illa media per actus naturales, dantur infallibiliter vires morales ad alia, non ut præmium illorum actuum, sed ut non ponenti obicem ad receptionem illius auxiliij. In quo sensu explicandi sunt secundo loco supra allegati, dum dicunt, facienti quod in se est, per vires naturales, non denegari gratiam: loquuntur enim de dispositione non directâ, sed indirectâ, quatenus per illa opera impediunt obicem, qui excluderet illas vires morales.

21
Iste secundus sensus nullo modo coincidit cum errore Massiliensium. Primum quia illa opera naturalia, non sunt meritum condignum, vel congruum, intuitu cuius detur illud auxilium, sed solum, sunt remouens prohibens, nempe obicem. Augustinus autem solum videtur excludere opera quæ habent rationem meriti, ut constat ex lib. 4. contra duas epist. Pelagianor. c. 6. ubi ait, quod dicant, gratiam adiuuare vniuscuiusque bonum propositum sine scrupulo acciperetur Catholicè dictum, si tamen in bono proposito mentum poneretur. Secundò & præcipuè differt à Massiliensibus, quia dato quod illa opera naturalia appellari possint aliquo modo dispositio ad auxilium gratiæ: non est tamen dispositio orta ex solis viribus naturæ, sed orta etiam, ex auxiliis gratiæ per Christum: Diximus enim in tractatu de gratia; nunquam impleri de facto aliquod præceptum, vel vitari aliquod peccatum sine auxilio

Card. de Lugo de Virtute Fidei diuina.

gratiæ per Christum, siue sit naturale, siue supernaturale in entitate: ergo quoties remouetur obex noui peccati, semper remouetur ex auxilio gratiæ, atque adeo ea remotio obicis, eo modo, quo disponit ad auxilium gratiæ, non est dispositio habita ex solis naturæ viribus. Et licet dixerimus, non requiri auxilium gratiæ propriè dictum ad omne opus bonum morale, id tamen intelligitur de opere bono, quo nullum vitatur peccatum, de quo sane operum genere modò non loquimur, nam illa per accidens omnino se habebunt ad accipienda auxilia gratiæ, nec directè vel indirectè disponunt ad gratiam: debet itaque intelligi axioma de homine faciente quod in se est in ordine ad vitandum peccatum, quod moraliter potest vitare; hic enim infallibiliter accipiet auxilium, quo moraliter possit obseruare omnia præcepta, quæ tunc occurrunt. Et hic etiam sensus videtur supponi à S. Thoma 1. 2. 1. quæst. 89. art. 6. & quæst. 1. 4. de verit. art. 1. 1. ad 1. ubi ait, certissimè tenendum esse, quod si homo in siluis nutritus ductum naturalis rationis sequatur in appetitu boni, & fuga mali, Deus per inspirationem internam, vel prædicationem externam reuelabit ei mysteria fidei: in quibus verbis illa particula certissimè, ostendit legem latam de hoc, quæ quidem non potest non esse ex meritis Christi.

Hinc inferitur etiam solutio alterius similis difficultatis, quia scilicet; si homo non potest naturæ viribus se disponere ad gratiam, sequitur multos non habere de facto auxilium sufficiens ad suam salutem: multi enim non habent fidem nec fidei notitiam, ac per consequens non habent principium proximum ad opera supernaturalia, sed solum possunt operari honestè secundum legem naturæ; ergo vel dicendū est, hos homines carere auxilio sufficienti ad suam salutem, vel fatendum erit, posse se disponere ad fidem, per exercitium operum naturalium, atque adeo habere saltem mediatè, & remotè aliquod auxilium, quo possint consequi vitam æternam.

Hæc obiectio tangit quæstionem illam. An sint aliqui in hac vita, quibus Deus non det auxilia necessaria

epist. 2. cap. 3. non vult (inquit) aliquos punire, sed omnes ad penitentiam converteri. Vide alia multa loca apud Bellarm. dicto cap. 5. Quibus adde Gregorium lib. 17. moral. c. 4. ubi sic ait: quisquis delinquit, & vivit, idcirco hunc diuina dispensatio in aequitate tolerat, ut ab iniquitate compescat. Denique certum etiam videtur, huiusmodi auxilium, non dari homini ad nolo, singulis momentis: sæpe enim dormit, sæpe attendit ad alia obiecta, nec potest tunc cogitare de iis quæ pertinent ad salutem, vel penitentiam, ut latè probat Bellarm. ubi sup. cap. 6. unde fit posse aliquem adultum, carere auxilio sufficienti ad salutem, per aliquod breve tempus ante mortem, non solum ratione amenitæ, vel somni, sed propter naturalem obliuionem, & alias causas similes. Cæterum habet auxilium sufficiens oportuno tempore, hoc est, quando proponitur obiectum, vel excitantur species, quæ circumstantiæ frequentes sunt, & ratione illarum dicitur semper habere auxilium sufficiens, semper, inquam humano modo, & moraliter, non metaphysicè loquendo.

23
Respondetur
ad supra po-
sitam difficul-
tatem.

His ergo suppositis ad difficultatem supra positam respondeo, omnes homines, etiam infideles habere de facto auxilium sufficiens ad salutem mediata vel immediata: nam si sint fideles, momentur sæpe à Deo ad dolendum de peccatis, & procurandam gratiam Dei: si verò sunt infideles, excitantur etiam sæpe affectu aliquo relinquenti peccata, & inuestigandi viam salutis: vel salutem utique mouentur ad non committenda noua peccata, quibus si resistent, & faciant quantum moraliter possunt per aliquod tempus, Deus mouebit illos iterum per cogitationes spectantes ad salutem, ut doleant de peccatis, vel procurent sibi remedium spirituale: Differunt autem, quia peccatores fideles per illos actus bonos, quibus nouis peccatis resistent, disponunt se remotè quidem, sed positivè etiam, & directè ad iustificationem: cum enim illi actus regulariter oriuntur ex fide, sunt supernaturales, & proportionem habent, secundum quam possint de congruo mereri iustificationem: at verò infideles, quorum actus regulariter sunt naturales, solum se disponunt indirectè remouendo obicem noui peccati, quod impedire possent auxilia, & cognitiones bonas circa negotium salutis. Vtrorumque tamen dispositio siue directæ, siue indirectæ, non est ex solis naturæ viribus, quia, ut supra vidimus, illi etiam actus naturales quibus vitamus aliqua peccata, non sunt sine aliquo auxilio gratiæ datæ per Christum: in utroque ergo hominum genere habet locum illud axioma, *facienti quod in se est &c.* & hoc duobus modis iuxta duos illos sensus: nam si intelligatur de auxilio requisito ad iustificationem obtinendam, dicendum est, quemlibet fidelem, vel infidelem, facientem per aliquod tempus, quantum potest moraliter, in ordine ad vitanda peccata, disponere se saltem indirectè, ut moueatur à Deo aliquibus auxiliis, & cogitationibus circa suam salutem, quibus si consentiat paulatim illuminabitur in ordine ad iustificationem. Si verò illud axioma intelligatur de auxilio gratiæ, ad seruanda præcepta, quæ occurrunt, dicimus etiam credibile esse, quemlibet fidelem, vel infidelem habere semper auxilium moraliter sufficiens mediatum, vel immediatum, ad non peccandum moraliter modo explicato, ita ut nemo sit adeo desperatus, dum est in via, ut non possit moraliter vitare peccatum, quod actu committit:

licet enim aliquando careat potentia morali proxima, ad aliquod præceptum obseruandum, potest moraliter aliquid facere, quod si fecerit, dabitur ei potentia moralis ad illud aliud.

Dices, aliqui peculiariter dicuntur obdurati, vel obdurati ad peccandum; obduratio autem est non est sola carentia auxilij efficaci, alioquin per se ratio includit carentiam auxilij sufficientis moraliter, ita ut ille dicatur obduratus, qui solum physicè potest vitare peccatum, non tamen moraliter. Respondeo obdurationem supra carentiam auxilij efficaci, addere difficultatem, quidè maximam in ordine ad conuersionem, vel obedientiam: non tamen in eo gradu, in quo redatur homo moraliter impotens, loquendo de propria impotentia morali, quamuis in latiori significatione illa etiam possit dici morali impotentia.

Dubitari posset hic, quid sentiant PP. Grati de deo viribus naturæ, ut disponat se homo per illas ad gratiam Deimam Valquez 1. part. disp. 89. cap. 3. & 4. & disp. 91. cap. 8. & 9. existimat, eos hac ratione cum Scimpelagianis consensisse, quia nondum exorta Pelagij hæresi, facile fuit minus capite in hac parte sentire, vel loqui. Alij tamen eos conantur interpretari, ut Suarez lib. 2. de prædict. cap. 8. Arrubal 1. part. quæst. 23. disp. 7. membr. 3. qui de horum Patrum sensu, & explicatione videri possunt.

Aduertendum tamen est cum Suarez in præfati dicta disp. 17. sect. 1. num. 9. dari quemdam statum medium aliquorum, quibus fides quidem sufficienter proposita non est, & ideo eam non tenentur amplecti, habuerunt tamen aliquam eius notitiam, quæ sufficit, ut teneantur inquirere, & examinare doctrinam fidei, & eius motiua: quia licet prima illa prædictio non sufficiat ad obligationem proximam credendi, potest sufficere ad obligationem remotam: & in eiusmodi hominibus, qui plurimi quidem h

si peccatum illud non sit infidelitatis, sequitur fidelem in sensu composito posse esse idololatram, Mahometanum, Paganum &c. probatur sequela, quia si puer baptizatus, & nutritus apud Turcas, vel idololatrias nihil audiuit de fide, & factus adultus colat idola peccans in ipso actu idololatriæ, committit verum peccatum idololatriæ, & per consequens est idololatra. Aliunde autem retinet habitum infusum fidei, quem accepit in baptismo, & qui non perditur nisi peccato infidelitatis, quam tamen infidelitatis malitiam hic non contrahit iuxta supra dicta; ergo remanet adhuc fidelis, & idololatra cum vera malitia idololatriæ.

28 P. Suarez *disput. 2. num. 3. & 4.* fatetur, sine notitia reuelationis, non posse committi peccatum infidelitatis, atque adeo illum puerum factum adultum, qui totius reuelationis ignorantiam habet inuincibilem, non committere infidelitatem, quia non opponitur testimonio, & veritati diuinæ, licet in illo actu colendi idola peccet grauissimè contra legem naturalem. Ad absurdum verò de habitu fidei manente in idololatra, respondet primò, posse ab aliquo negari, quod maneat, dicendo, habitum fidei perdi non solum propter culpam, sed etiam propter physicam oppositionem, vel inter errores, & fidem, vel inter prauam dispositionem voluntatis affectæ ad huiusmodi errores, & consequenter auersæ à piæ fidei affectione. Caterum idem Suarez meritò ab hoc respondendi modo recedit, eumque improbat propter verba Tridentini, quibus dicitur, solo infidelitatis peccato fidem amitti: omnis ergo alia oppositio physica, & omne aliud peccatum, quod non sit infidelitas, non sufficit in hac vita, ad expellendum habitum fidei semel infusum. Quare concludit, non esse inconueniens, quod remaneat cum Idololatria habitus fidei, dum ipsa idololatria manet sine vera infidelitate: quia sicut puer baptizatus ab hæreticis potest postea diu retinere errores, retento simul habitu fidei, quādiu non peccat contra fidem sibi propositam: sic potest fides habitualis manere cum errore materiali idololatriæ, quādiu error ille non est error formalis contra fidem.

29 Circa hanc Suarezii doctrinam, vnica mihi est difficultas: contra regulam illam generalem, qua negat peccatum infidelitatis in eo qui inuincibiliter ignorat reuelasse Deum obiecta nostræ fidei, atque adeo dicit stante illa ignorantia, non perdi habitum fidei ab illo, qui actus idololatriæ exercet, vel quolibet alios. Contra hoc enim vrget, quod diximus *disp. 18. sect. 1.* peccatum infidelitatis committi, & habitum fidei perdi ab eo, qui negat scienter non solum res reuelatas, sed etiam ipsam reuelationem, vel veracitatem summam Dei, quibus assensus fidei inniti deberet. Potest ergo contingere, quod baptizatus ille, & educatus apud hæreticos, vel etiam apud Gentiles, nullam habeat notitiam fidei nostræ, & tamen peccet grauiter negando pertinaciter veracitatem Dei, quæ naturæ, & rationis lumine sufficienter ei proponitur: qui dissensus in illo etiam homine habere videtur totam malitiam infidelitatis. Suppono enim ex dictis in principio huius materiæ, veracitatem Dei, licet de facto sit etiam ipsa reuelata à Deo, & posse credi fide diuina propter reuelationem; debere tamen semper credi independentem ab ipsa reuelatione, antecedentem ad assensum rei reuelatæ; vt possit fundare assen-

Card. de Lugo de virtute fidei diuinæ.

sum rei reuelatæ: & hunc ipsum assensum circa veracitatem Dei esse quidem supernaturalem, & firmissimum, non tamen ortum ex reuelatione, sed ex terminis, vel ex ipsa Dei perfectione infinita. Vnde sequi videtur eum, qui nihil audiuit de reuelatione Dei circa mysteria nostræ fidei, adhuc posse habere totam notitiam, & lumen requisitum ad ferendum iudiciū de veracitate Dei, quantum habet Catholicus, cum hic etiam primum assensum circa veracitatem Dei non fundet in reuelatione Dei, sed aliunde eam cognoscat, vt diximus. Sicut ergo Catholicus peccaret contra fidem peccato infidelitatis, si nulla reuelatione Dei negata, negaret tamen eius veracitatem, & opponeret se luminī, quo veracitas Dei credenda proponitur independentem ab omni reuelatione: sic ille alius, qui eidem luminī se se opponeret, & negaret pertinaciter veracitatem Dei, sufficienter sibi propositam, vel ex terminis, vel ex aliis principiis, peccaret etiam peccato infidelitatis, & irrogaret diuinæ veritati iniuriam eiusdem rationis: cum neuter se se opponeret reuelationi diuinæ, sed soli veracitati: quod facilius intelligetur, si supponamus Catholicum ignorare adhuc inuincibiliter reuelationem peculiarem reflexam factam de ipsa veracitate Dei, sed credere reuelationem factam de aliis mysteriis, quæ tamen mysteria, pertinaciter negat, quia negat Deum esse veracem. Certè tunc non solum dissensus mysterij reuelati; sed etiam dissensus circa veracitatem Dei contineret malitiam infidelitatis, & expelleret habitum fidei: ergo dissensus veracitatis, qui eiusdem rationis esset in illo alio ignaro totius reuelationis, contineret eandem malitiam infidelitatis, & poneret eundem effectum expulsiōis habitus fidei infuse.

Ratio autem à priori est, quia obligatio fidei non est solum credendi rem reuelatam, sed etiam Dei reuelationem, & veracitatem Dei, sine quibus creditis non potest res reuelata credi: ergo huic fidei obligationi se se opponit, non solum qui negat rem reuelatam, sed etiam qui negat Dei reuelationem, aut eius veracitatem: imò hic negans veracitatem, radicatus destruit fidem, tollens eam à præcipuo fidei fundamento, quod est veracitas Dei: peccat ergo contra fidem, atque adeo peccato infidelitatis, & consequenter perdit habitum fidei infusum. Hic enim habitus, vt vidimus *disp. 17. sect. v*

intrā genus infidelitatis à peccato illius, qui negaret Dei reuelationem; sed tamen peccaret contra fidem, quæ licet assensum veracitatis præcipiat propter assensum rei reuelatæ; sed tamen præcipit illum assensum, atque ideo præscindendo etiam à blasphemia violatur præceptum fidei, negando veracitatem Dei.

32

Vergebis, quomodo potest peccare contra fidem ille, qui omnino ignorat fidem, & omnem doctrinam fidei; restat ergo quod solum peccet contra lumen naturæ dictans, debere ex ipsis creaturis agnoscere Deum infinite perfectum, non verò contra fidem; & per consequens dissensus ille, etiam si sit grauius culpabilis, non expellet habitum fidei infusæ. Respondeo, hominem illum in casu posito ignorare quidem fidem, & eius obligationem, quatenus versatur circa reuelationem, & res reuelatas: non tamen ignorare obligationem fidei, quatenus hæc obligat etiam ad credendum veracitatem Dei aliunde cognitam, quam ex reuelatione veracitatis. Potest enim contingere, aliquem ignorare, omnino inuincibiliter Deum aliquid reuelasse, & omnem prorsus Dei reuelationem; & tamen ex principiis naturæ cognoscere obligationem credendi Deo, si aliquid reuelaret, quam obligationem fides ipsa imponit, & prohibet dissensum veracitatis, ne impediat assensum rei reuelatæ: iam ergo cognoscit ex parte obligationem fidei, & potest contra fidem peccare, quod sufficit ad peccatum infidelitatis, & ad amittendum habitum fidei infusæ.

An omnia opera infidelium sint peccata, remissionem.

Hic solet agi, an omnia opera infidelium sint peccata, hæc tamen quæstio magis propriè pertinet ad tractatum de Gratia, ubi agitur, an fides necessaria sit, ad quodlibet opus bonum naturale, & morale: quare eam quæstionem ad locum illum remittimus.

SECTIO II.

De potestate Ecclesiæ in infideles non baptizatos, quæ & quanta illa sit.

33

Sub hoc titulo multa dubia comprehenduntur, quæ sigillatim explicanda sunt, & de quibus ultra alios optimè tractat Suarez in presenti disput. 18. sect. 1. & sequentibus. Pro quibus omnibus præ oculis habendum est, infideles huiusmodi alios esse subditos Ecclesiæ, vel Principibus Christianis in temporalibus, eo quod in eorum regnis, & terris habitent; alios verò non esse ita subditos, unde oritur diuersitas potestatis in illos, ut constabit. Rursus potestas hæc considerari potest, vel ad prædicandam illis fidem, vel ad cogendos eos, ut prædicationem, & fidem audiant, vel ad cogendos etiam, ut fidem audiant, & sufficenter propositam amplectantur, vel saltem ut errores, qui non solum sunt contra fidem, sed etiam contra rationem, & legem naturalem, deponant: vel denique ad priuandos eos, dum in infidelitate perseuerant, dominio, & potestate in personas fideles; de quibus omnibus in particulari dicendum est. Non est autem sermo de hæreticis, seu de baptizatis, de quibus disputatione sequenti agendum erit, sed solum de non baptizatis.

De potestate, & iure, quod Ecclesia habet ad prædicandam infidelibus fidem.

Distinguit P. Suarez ubi supra, sect. 1. num. 1. inter potestatem, & ius ad prædicandum: aliqui enim habent potestatem meram aliquid faciendi, quamdiu nimirum ab alio non impediuntur: sicut mihi licitum est ingredi alienam domum, si tamen dominus domus impediatur, ut iure suo, quia mea potestas non fundatur in iure, sed in permissione. Alij verò habent potestatem fundatam in iure, sicut est potestas viendi propria domo, vel re communi. Hæc tamen differencia, ut verum fatear, materialis est, & solum secundum magis & minus: nam si attente consideretur, prior etiam potestas affertur secum aliquod ius, licet magis limitatum, & minus vniuersale, quamuis enim dominus possit mihi prohibere ingressum suæ domus alij tamen non possunt, & aduersus eos habeo ius, ne me impendant, & possum impedire volentes cohibere, & ab illis me defendere, quia prohibent me ab exercitio actionis mihi liberæ. Sic Sacerdos, cui Pontifex facultatem audiendi confessiones in aliena parochia non contradicente Parocho, potest quidem à parocho impediri: non tamen potest iure impediri ab illo alio inferiori, atque ideo potest se à quolibet alio impedire volente, defendere, & uti iure suo. Sic ergo Ecclesia potest quidem considerari cum potestate prædicandi fidem, limitata tamen, nempe quando Principes consentiunt: quo casu non habet ius illud ita illimitatum, quale nunc habet prædicandi fidem etiam Principibus repugnantibus: haberet tamen adhuc eo casu, ius aliquod contra omnes alios priuatos, à quibus consentiente Principe non posset prohiberi, & contra quos posset se tueri, si prædicationem impedirent. Eo ergo ipso, quod Ecclesia habet potestatem prædicandi fidem, videtur habere ius etiam verum, saltem aduersus alios omnes, à quibus non dependet in vltimo illius potestatis, atque ideo si ab illis aliis impediretur, posset eos cogere ad desistendum: nemo enim potest iuste me impedire ab vltimo facilius, quæ ab ipso non penderet, nec eius arbitrio subordinata est.